

Abstract

«La notg siglivan las mieurs ad ins sur ils pes bluts.» Telefon e telegraf en il Grischun

Las pussaivladads professiunalas per las dunnas èn ditg stadas limitadas en il Grischun. Las plazzas ch'èn vegnidas creadas cun introducir ils novs meds da communicaziun, il telegraf ed il telefon, han purtà era a las dunnas novas pussaivladads professiunalas ed eran perquai fitg dumandadas. Il servetsch da telegraf regular è dentant restà resalvà per gronda part als umens. Las dunnas han pudì frequentar las scolaziuns ed han gì las medemas pussaivladads da vegnir elegidas mo durant bundant 20 onns; a partir dal 1888 èn ellas vegnidas engaschadas mo pli sco forzas auxiliaras. Il servetsch da telefon percunter è stà da bell'entschatta ina domena da las dunnas, perquai che la direcziun dal servetsch da telegraf era da l'avis che las dunnas sajan sin fundament da lur natira e da l'autezza da la vusch pli adattadas per questa lavur ch'ils umens.

La vita da mintgadi da las telefonistas en las centralas dirigidas a maun era stentusa, savens hectica e pudeva manar a disturbis da la sanadad. La paja percunter era bassa; las qualitads particularas dal «temperament feminin» na vegnivan betg onuradas. Gist perquai che mo dunnas eran engaschadas en il servetsch da telefon, vegniva questa lavur remunerada main bain che quella dal servetsch da telegraf cumparegliabel.

Ina muntada speziala aveva il telefon en ils lieus da turissem. Per il basegn da persunal different tut tenor la stagiun recrutav'ins en l'entira Svizra telefonistas ch'eran prontas da lavurar per ina stagiun en las muntognas. La lavur durant la stagiun auta sa differenziava dal servetsch usità en la Bassa tras in manaschi anc pli hectic, in servetsch da la saira frequent e dis da paus limitads; bleras telefonistas profitavan dentant gugent da la chaschun per far ina midada da piazza temporara.

En las muntognas donnegiavan malauras adina puspè las lingias da telefon. Perquai era il servetsch da disturbis spezialmain impurtant. Telefonistas versadas, che collavuravan stretgamain cun ils montaders, avevan d'annunziar ils disturbis e d'examinar las lingias. Pli precis ch'ellas pudevan descriver ils disturbis e pli spert ch'ils montaders als pudevan reparar. Uschia prestavan questas telefonistas ina contribuziun impurtanta ad in provediment telefonic bain funcziunant en il chantun.

En las vischnancas a la champagna e surtut en la regiun muntagnarda era l'administraziun da l'uffizi postal, per il solit cun ina centrala da telefon, ina da las paucas pussaivladads da gudogn supplementaras sper l'agricultura. En il Grischun vegnivan var in terz da las centralas a la champagna manadas da dunnas. Malgrà ch'ins aveva da far qua bler pli paucas colliaziuns ch'èn las centralas da las citads, stuevan ils responsabels star a disposiziun praticamain 24 uras al di. Cunquai ch'i pudeva sa tractar tar mintga telefon potenzialmain d'in cas d'urgenza, vegniva mintga discurs dà vinavant conscienziusamain – era la notg.

Cun automatisar las colliaziuns telefonicas èn las centralas a la cham-

pagna svanidas successivamain, quai che ha manà ad ina reduenziun dal gudogn. En il Grischun ha quest process durà exactamain 30 onns; el ha cumenzà cun ils pli pitschens biros da telefon che vegnivan manads per il solit da dunnas.